

Czigány Dezső (1883-1938)

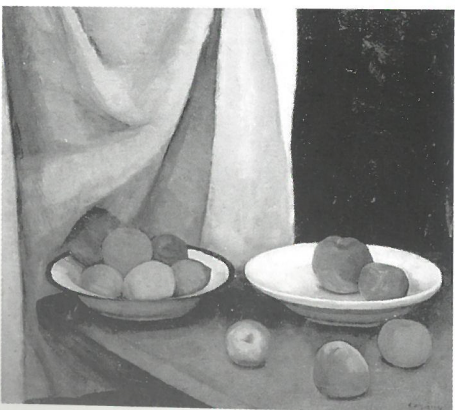
Csendélet szoborral és gyümölcsökkel, 1911-1912

André Derain: Az asztal, 1911
Egyesült Államok, magántulajdon

Paul Cézanne: Függöny, kanesó és tálak gyümölcsökkel, 1898-99,
Ermitázs, Leningrád

Czigány Dezső: Csendélet, 1911-1912,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Cézanne nyomdokain

Czigány Dezső 1911-ben a Nyolcak tagjaként kapcsolódott korai modern festészetünk főáramába. Művészete elsősorban önarcképei és csendéletei által vált ismertté. Az 1910-es években született csendéletein erőteljesen érvényesül a modern festészet egyik legnagyobb mesterének, Paul Cézanne-nak a hatása. Hazai művészettörténeti irodalmunk a francia mester egyik legrangosabb hazai követőjeként tartja számon. Czigány egy 1911-es interjúban a következőket nyilatkozta példaképéről és művészeti elveiről: „A piktúra és festői törekvések általánosan még soha oly mély, nemes és a természettel ilyen meghatott és szoros kontaktusban nem volt, mint Cézanne és műveinek és tanításának tudatos értékelése óta. Festői törekvés: mindent kizsedni a természetből, ami festőileg értékes, és elhagyni mindent, ami a piktúrát csak zavarja, pláne ami idegen, ami nem festői elem. Ilyenek: bizonyos ordináre anyagszerűség keresése, bizonyos utálatos, csak lány fejekben elképzelt szépségideál hajszolása, bizonyos bárgyú hangulatok alkalmazása és így tovább.”

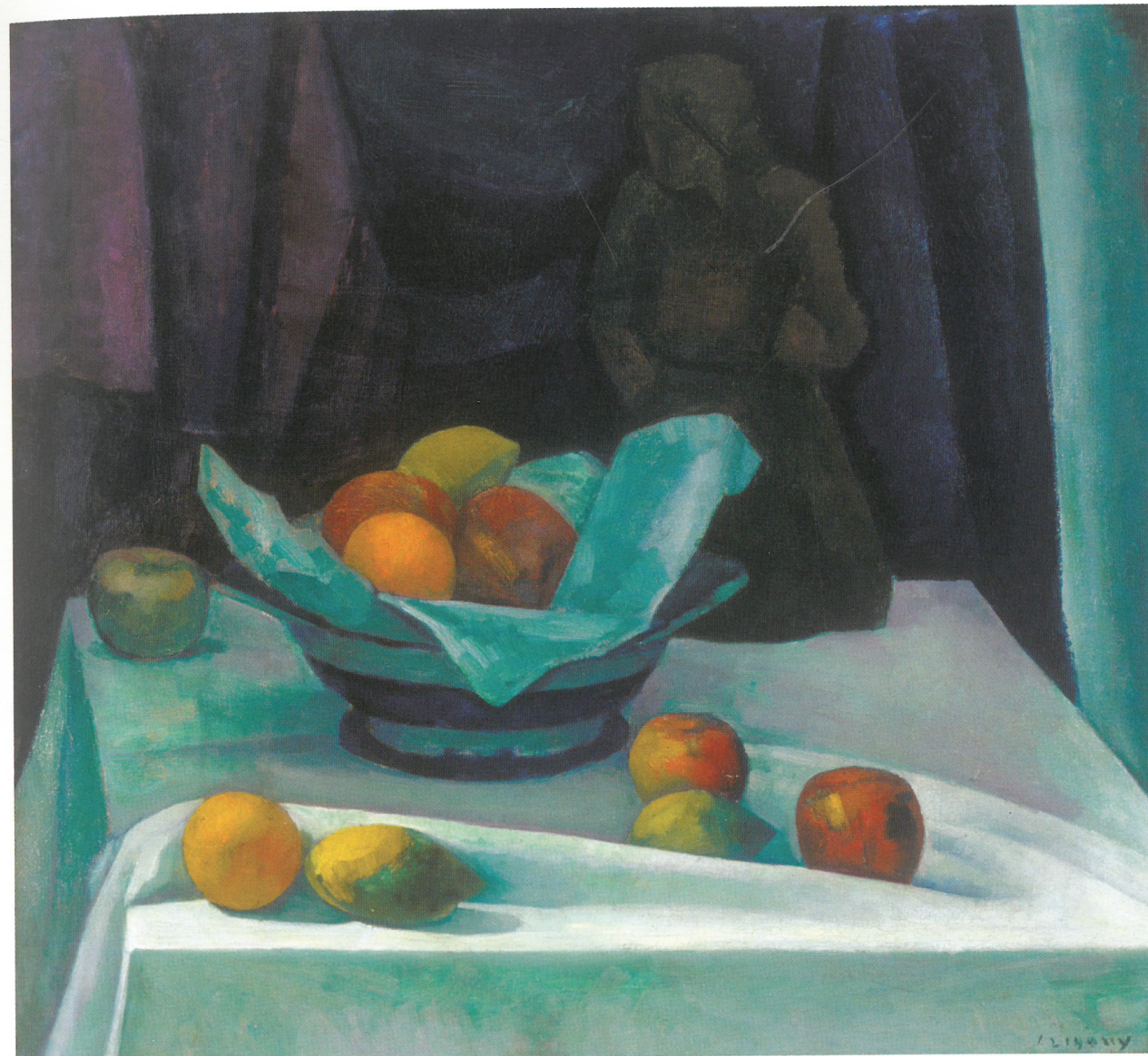
„Egy talált tárgy megtisztítása”

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1912 tavaszán rendezett kiállításán Czigány négy alkotásával szerepelt. A Műcsarnokban egy portrét, egy tájképet és két csendéletet mutatott be ekkor a nagyközönségnek. Itt kiállított egyik csendéletét – mely ma a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében található – a Fővárosi Képtár vásárolta meg. A magyar állam első vásárlása volt ez a művésztől, mellyel addigi munkássága is hivatalos elismerésben részesült. Művészete polgárjogot nyert a modern irányzatok elutasítóinak támadásai ellenére. A közgyűjteménybe emelt művet még ebben az évben kiállították a magyar művészetet gazdagon reprezentáló kölni nemzetközi műtárlaton. 1976 és 1982 között pedig a Nyolcak és Aktivisták munkásságát bemutató bel- és külföldi kiállításokon gyönyörködhetett benne többek között Budapest, Párizs, London, Róma és Stockholm közönsége. A másik – itt bemutatott csendélet – közel egy évszázadnyi lappangás után, 2005 áprilisában bukkant fel az ismeretlenség homályából. Átvitt értelemben a koldus és királyfi ismert története elevenedik meg e két azonos kvalitású festmény sorsában.

A színek imádata

„Nála nem csak azért vannak a színek, hogy a kép kompozíciójának megadják a harmóniáját, nem azért, hogy finom és érzékeny ellentétekkel megadják a formák egyensúlyát, nála a színek önmagukért élnek, jobban mondván végső törekvése a színeivel, kiválókatott színeinek használatával az, hogy ezek önmagukban, ellentéteikben, harmóniáikban a legidegesebb érzékies hatást váltják ki az emberekből. [...] Hatásra számítanak ezek a színek, úgy vannak kiválókatva, megrostálva, hogy mindegyikük egy izgalmas szín legyen és minden egyes szín adja a legteljesebb értékét és tartalmát. Czigány Dezsőnek nem témáiban, rajzoldási módjában, formakeresésében, hanem főképpen a színeiben nyílik meg az egyénisége, amint erős, kissé rapszodikus, fel-fellobbanó koloristának mutatkozik.” – írta Czigány színhasználatáról Bölöni György 1911-ben. A szikár geometrikus formákból épített szerkezetet a karakteres és érzéki színek telítik energiával. Az almák, narancsok és citromok tüzesen lobogó színeiben a heves vérmérsékletű művész leplezetlen lélektani portréja rajzolódik ki.

Rum Attila

143. ▲ Czigány Dezső (1883-1938)

Csendélet szoborral és gyümölcsökkel, 1911-1912

Olaj, vászon kartonon, 64x69,5 cm
Jelezve jobbra lent: Czigány

Kiállítva:

- Országos Magyar Képzőművészeti Társulat,
Tavaszi kiállítás. Műcsarnok, Budapest, 1912,
katalógus: 96. vagy 103.

Kikiáltási ár: 6 500 000 Ft / 26 423 EUR